

DARE FEKONJA – NAVDUŠUJE LJUDI S PTICAMI IN NARAVO

// pogovarjala se je Petra Vrh Vrezec

DARE FEKONJA med obročkanjem kosca (*Crex crex*) na Ljubljanskem banu
foto: Davorin Tome

Člani DOPPS bi težko zgrešili vedno nasmejanega in zgovornega obročkovalca in navduševalca s pticami in naravo, Daret Fekonjo. Zaposlen je v Prirodoslovnem muzeju Slovenije kot koordinator za obročkanje v Slovenskem centru za obročkanje ptičev. Ob svojem delu pa že dolga leta mesečno vodi izlete v Tivoliju in tam s svojim žarom, znanjem, pedagoško spretnostjo in energijo tudi nečlane navdušuje s pticami in naravo.

član« in tretji »včlanite se, vse vas bomo naučili«. Moram reči, da mi je bilo najljubše obdobje, ko smo bili na Žibertovi in smo si vzeli čas za druženje.

Kdo je bil tvoj mentor oz. vzornik?

Moj mentor je bila in bo narava, ker se iz nje največ naučim. Tam sem se naučil petja, prepoznavanja in vedenja ptic. Seveda pa se vsega ne da naučiti samo iz narave, zato sem vedno prisluhnil »študiranim« ornitologom. Vsak je dodal »zrno znanja« v moj »ornitološki kruh«. Mogoče bi pa vseeno posebno omenil dva. Davorin Tome me je vedno navduševal s svojimi fotografijami in raziskavami. Za Ala Vrezca bi pa rekel, da je XXL biolog.

Dolga leta si bil zelo aktiven v Ljubljanski sekciji. Kakšna je bila tvoja vloga?

Bil sem celo nekaj časa predsednik sekcije in takrat sem želel uvesti nekaj novosti. V tistem času so se začeli izleti v Tivoli v vseh letnih časih tudi za nečlane DOPPS-a. Upam, da se je kdo na račun tega tudi včlanil. Želel sem tudi organizirati izlete z naslovom Izlet v vaš kraj, vendar ni bilo odziva s strani članov društva. Seveda pa sem še vedno aktiven pri številnih ciljnih vrst ptic.

Od leta 2012 si zaposlen v Prirodoslovnem muzeju Slovenije kot koordinator za obročkanje v Slovenskem centru za obročkanje ptičev. Obročkal pa si že dolgo prej. Kakšni so bili tvoji obročkovalski začetki?

Ko sem dobil dovoljenje, sem začel z obročkanjem ptic tako kot vsi drugi obročkovalci. To se pravi, z nočnim efektom (*op. ur.:* to je posnetek oglašanja

Kdaj so te očarale ptice in kako si spoznal DOPPS?

Kot otrok sem na počitnice hodil k babici v Slovenske gorice. Tam je bila še neokrnjena narava, ki sem jo intenzivno opazoval. Kaj hitro sem opazil, da so ptice zelo aktivne in vidne vsepovsod. Če se usedeš ob kakšno drevo in se umiriš, se okoli tebe začne življenje narave. Ptice so mi vedno postregle s kakšnim doživetjem ali vprašanjem, ki ga je bilo treba raziskati.

Za DOPPS sem slišal leta 1985 in se udeležil skupščine. Hotel sem se včlaniti, a se nekako nisem mogel in še danes ne vem, zakaj ne. Moj drugi stik z DOPPS-om je bil leta 1993, ko so zbirali podpise za zaščito Škocjanskega zatoka in sem šel prispevat svoj podpis. Kmalu za tem je izšel Zimski ornitološki atlas. Seveda je bila cena za člane DOPPS-a nižja in takrat sem se končno včlanil v društvo. DOPPS sem videl s tremi obrazi; prvi je bil obraz »samo mi ornitologi«, drugi, kasnejši obraz je bil »vsak je lahko

več vrst ptic, ki se ga predvaja ponoči za vabljenje ptic na nočni selitvi.). Kasneje sem obročkal malo bolj ciljno. V gozdu na Tomačevskem produ sem imel postavljenih 80 gnezdilnic, ki so jih zasedali po večini plavčki in velike sinice. Označeval sem mladiče in poskušal ujeti tudi večino odraslih gnezdečih ptic. Seveda sem si pisal tudi stanje v gnezdilnici: začetek spletnja gnezda pa vse do speljave mladičev. Beležil sem tudi druge stanovalce gnezdilnice, kot so žuželke in sesalci. Na Tomačevskem produ sem lovil ptice na krmilnici in z lovom preučeval tudi rjavega srakoperja. Pri njem sem ugotovil, da se samci vračajo na svoja gnezdišča in da samice menjajo partnerja. Tudi precej mladičev se je vrnilo gnezdit na isto območje. Vendar so bili med njimi samo samci. Pri krmilnici pa sem ujel svojo najstarejšo ptico. To je močvirska sinica, ki je bila v 12. letu starosti.

Koordinator obročkanja je gotovo eno ključnih ornitoloških delovnih mest v Sloveniji. Lahko bralcem *Sveta ptic* razložiš, kakšno je tvoje delo?

Osnovno delo je urejanje baze podatkov obročkanih ptic. V to sodi tudi razreševanje najdb. Ko je ptica enkrat obročkana, ima s tem svojo »osebno izkaznico« ali celo »potni list«. V Sloveniji je obroček zanj »osebna izkaznica« in najdbi take ptice pravimo lokalna najdba. Za let v Afriko potrebuje »potni list« in taki najdbi pravimo domača najdba na tujem. Če k nam pride ptica s tujim »potnim listom«, je to tuja najdba. Moje delo je tudi servisiranje obročkovalcev prostovoljcev z materialom za obročkanje ptic (obročki, pole za vpis, dovoljenja). Poskušam jih tudi usmerjati in spodbujati v ciljno obročkanje.

V muzeju si vpleten tudi v nekatere druge ornitološke dejavnosti. Katere?

Pridobivanje poginjenih ptic, njihovih gnezd in jajc za potrebe zbirke v Prirodoslovnem muzeju Slovenije, prepariranje jajc, pomoč pri postavitvi razstav, reševanje ptic iz različnih trgovin in skladišč.

Zanima te tudi pedagoško delo z javnostjo, zlasti mladimi. Že dolga leta vodiš izlete v Tivoliju, ornitološki krožek ... Kakšne so tvoje izkušnje z delom z »neornitologi«?

Vsi ti dogodki, ki jih vodim, so namenjeni ljudem, da bi opazovali naravo z vsemi svojimi čuti in ne bi hodili po svetu kot »fijakarski konji«. Vodim jih v želji, da bi postali ob brglezu, ki pleza navzdol po navpičnem deblu, in bi rekli: »Uau, kako močne noge ima!« Da bi poslušali stržka ob žuborečem

Z Branetom Lapanjo med učenjem obročkanja ptic leta 1996

foto: Ivan Gantar

Sodelovanje na eni od akcij DOPPS-a, ko so postavljali gnezdilnice za velikega skovika (*Otus scops*) na Ljubljanskem barju

foto: osebni arhiv

Dare je izvrsten pedagog in navduševalec nad naravo in pticami. Radi ga povabijo tudi v vrtnice.
foto: osebni arhiv

potoku in se spraševali, kako lahko tako majhna ptica tako glasno poje. Da bi videli v ogromnem posušenem drevesu v gozdu ali v parku dobro založeno »trgovino« za ptice in druge živali ...

»Neornitologi« zelo dobro sprejemajo osnovne informacije o pticah. Recimo: zakaj ptice pojejo, da nepevci svatujejo na različne načine, da imajo nekatere ptice neslišno perje in da se zato lahko ponoči zanašajo pri lovu samo na svoj sluh, da se ptice golijo (menjajo perje), da imajo valeče ptice valilno plešo in da imajo različne ptice različne potrebe in zato vse ptice ne živijo povsod.

Ornitološki krožek sem ponudil na OŠ Dr. Vita Kraigherja, ko je hči začela hoditi v šolo. Lepo se je prijel in ga sedaj vodim že 16. leto. Cilj je predstaviti otrokom naravo in kako je pomembna vsaka živa in neživa stvar v njej. Upam, da sem »pridelal« kakega naslednika v ornitologiji.

Dare je z obročkanjem **VELIKIH SRKOPERJEV** (*Lanius excubitor*) odprl nove obročkovalske izzive.
foto: Miha Predalič

Odprl si nove obročkovalske izzive zlasti pri velikem srakoperju in postovki. Kaj si ugotovil?

Obe vrsti sta bili označeni z barvnimi obročki, tako da mi za povratne podatke ptice ni bilo treba ponovno ujeti. Večina ptic si namreč zapomni, kako so bile ujete in jih je kasneje težko ujeti še enkrat. Ugotovil sem, da se veliki srakoperji vračajo na ista prezimovališča. Ko poginejo, njihove teritorije zasejejo mladi veliki srakoperji, ki uporabljajo iste preže za lov. V bistvu si svoje prezimovališče samec označi za vedno, tako kot gnezdišče. Svojemu prezimovališču so zvesti in ga ne zapustijo tudi ob najhujši zimi. Imam tri najdbe na tujem, ki so pokazale, da pri nas prezimujejo veliki srakoperji, ki gnezdijo v srednji Evropi (vzhodno od Berlina in na severu Poljske). K nam pa pridejo še z vzhoda Evrope, saj sem ujel nekaj velikih srakoperjev podvrste *homeyeri*.

Pri postovki pa sem ugotovil, da pri nas prezimujejo tudi naše gnezdeče postovke, saj sem jih ujel v času gnezditve in jih zabeležil tudi na prezimovanju in obratno. Seveda sem jih lahko prepoznal, saj so imele na nogi tudi barvni obroček, ki je s teleskopom lažje berljiv kot kovinski. Zanimiva je zgodba nekega samca z rjavo glavo, ki sem ga ujel 4. junija 2013 v Ljubljani v času gnezditve in kasneje »prebral« 11. ja-

»Ljudi navdušujem s pticami in naravo, da bi jo opazovali z vsemi svojimi čuti in ne bi hodili po svetu kot 'fjakarski konji'.«

nuarja 2015 in 25. februarja 2016 na prezimovanju in je imel še vedno rjavo glavo. Leta 2018 se je sredi zime vreme zelo poslabšalo, zato se je odselil v Vipavsko dolino in so ga tam 1. marca 2018 našli mrtvega. Imel je še vedno rjavo glavo. To nam da vedeti, da se postovke lahko umaknejo, če je zima prehuda. Tudi obarvane niso vedno po »ornitološkem priročniku«.

Oh, izzivov je drugače še veliko, vendar časa ni ...

Kako vidiš obročkanje ptic v Sloveniji v prihodnosti?

Mislil, da bo vedno več ciljnega obročkanja, predvsem gnezdilcev in prezimovalcev. Načini označevanja bodo takšni, da se bo na podlagi ujete ptice dobilo več povratnih podatkov. Torej barvno obročkanje in namestitvev različnih oddajnikov in geolokatorjev. Oddajnike sedaj lahko nameščamo le na velike ptice, zato smo omejeni pri raziskavah malih ptic. Geolokatorje pa lahko nameščamo tudi na manjše ptice, vendar moramo to ptico ponovno ujeti, kar pa ni vedno lahko. Vrhunec bo, ko bodo oddajniki tako majhni, da jih bomo lahko namestili tudi na majhne ptice in bomo lahko označeno ptico »spremljali« kar doma na računalniku.